

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

VERSENYTANÁCS

Vj-98/2005/20.

Ikt.sz.:AM/387/2006/2.

A Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa a PR-TELECOM Távközlési Kereskedelmi és Szolgáltató Rt. Miskolc) eljárás alá vonttal szemben, gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt indult versenyfelügyeleti eljárásban, nyilvános tárgyaláson, meghozta az alábbi

határozatát

A Versenytanács megállapítja, hogy az eljárás alá vont visszaélt a gazdasági erőfölényével, amikor 2005. január 1-i hatállyal úgy léptette életbe a jelentős többletdíjfizetési kötelezettséggel járó programcsomag-módosításait, hogy arról előzetesen nem kérte ki az előfizetők véleményét.

Kötelezi az eljárás alá vontat 10.000.000,- Ft, azaz tízmillió forint versenyfelügyeleti bírság megfizetésére, amelyet e határozat kézhezvételét követő harminc napon belül kell teljesítenie a Gazdasági Versenyhivatal 10032000-01037557 számú bírságbevételi számla javára.

Egyebekben az eljárást megszünteti.

A határozat felülvizsgálata a kézhezvételtől számított 30 napon belül a Fővárosi Bíróságnak címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtható keresettel kérhető.

Indokolás

I.

Az eljárás indítása

- 1) A Gazdasági Versenyhivatal (továbbiakban: GVH) a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló többször módosított 1996. évi LVII. törvény (továbbiakban: Tpvt.) 67. § (1) bekezdése, illetve 70. §-a alapján 2005. június 24-én versenyfelügyeleti eljárást indított a PR-TELECOM Távközlési Kereskedelmi és Szolgáltató Rt. (továbbiakban PR-TELECOM Rt.) ellen.
- 2) A versenyfelügyeleti eljárás megindítására a GVH Versenytanácsának a B-223/2005. számú bejelentésben, a bejelentő jogorvoslati kérelemére hozott döntése alapján került sor, annak megállapítása érdekében, hogy a PR-TELECOM Rt. a programcsomagok 2005. évi módosításával és az azzal együtt járó havidíjemeléssel megsértette-e a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló többször módosított 1996. évi LVII. törvény (továbbiakban: Tpvt.) 21. §-ának a rendelkezéseit.
- 3) Az eljárás megindítására eredetileg a PR-TELECOM Rt. 2005 januárjában végrehajtott módosításai adtak okot, miután azonban a vizsgáló az eljárás lefolytatása során észlelte, hogy a PR-TELECOM Rt. egyes szolgáltatási területein, 2005. szeptember 1-től kezdődően a programválasztékban, illetőleg a csatornakiosztásban, továbbá ezzel összefüggésben a havi előfizetési díjakban ismételt változtatásokat hajtott végre, amelyek módjukat, illetőleg indokoltságukat tekintve feltehetően szintén sértik a Tpvt. 21. §-ának a rendelkezéseit, a vizsgáló az eljárást 2005. október 6-án a PR-TELECOM Rt. ez utóbbi magatartásának a vizsgálatára is kiterjesztette.
- 4) A jelen vizsgálat tárgyát képező magatartás a feltételezett jogsértés jellegéből, illetőleg az eljárással érintett szolgáltatás természetéből adódóan az Európai Unió tagállamai közötti kereskedelmet nem érinti, az Európai Közösséget létrehozó szerződés (EKSz.) 81-82. cikkeinek alkalmazása az eljárás során nem indokolt, ezért a vizsgáló a Tpvt. anyagi jogi szabályait alkalmazta.

II.

Az eljárás alá vont vállalkozás

- 5) A PR-TELECOM Rt-t egy magánszemély és a PR-TRIÓ Kft. alapította 1999 decemberében. Főtevékenysége a távközlés, ezen belül elsősorban kábeltelevíziós és Internet hozzáférési szolgáltatások nyújtása vezetékes műsorelosztó hálózaton keresztül. A szolgáltatásokhoz szükséges eszközöket a társaság az egyik tulajdonosától, a PR-TRIÓ Kft-től bérelte egészen 2004. augusztus 31-ig, amikor is a PR-TRIÓ Kft. eszközeivel együtt beolvadt a PR-TELECOM Rt-be. Az eljárás alá vont tevékenysége így ettől az időponttól kezdődően a kábeltelevíziós hálózatok építésére és üzemeltetésére is kiterjed. (Vj-98/2005/6/2b.)

- 6) Jelen állapot szerint a PR-TELECOM Rt-ben Fojt István (64,89%), Dr. Nagy Nóra (2,08%), a PRO-INVEST Kft. (8,41%), valamint a Kisvállalkozás-fejlesztő Pénzügyi Rt. (24,62%) rendelkezik részesedéssel.
- 7) A társaság 2004. évben a meglévő 30 szolgáltatási területét továbbiakkal bővítette, Kecskeméten 2004. május 19-től, a UPC Magyarország Kft-től vásárolt Ágfalva, Gyöngyöstarján, Kópháza, Mályi, Nagycenk, Sajópetri és Szolnok-Pletykafalu településeken található rendszereken, továbbá a helyi önkormányzatoktól a vállalkozás tulajdonába került Bón és Bükön lévő hálózatokon 2004. június 1-től kezdte meg szolgáltatását. A PR-TELECOM Rt. így jelenleg kb. 36 ezer előfizetőnek nyújt vezetékes műsorelosztó, és további mintegy 3300 előfizetőnek¹ – az Internet szolgáltatással ellátott területeken² - Internet hozzáférési szolgáltatást.
- 8) A PR-TELECOM Rt. 2005. szeptember 27-én újabb, Kiskunfélegyháza területén lévő hálózat tulajdonjogát szerezte meg, amelyen a szolgáltatás nyújtását előreláthatóan 2005. december 1-től kezdi meg.
- 9) Az eljárás alá vont által a vizsgálat során közölt tervei szerint 2005. utolsó negyedében megkezdte az IP telefon-szolgáltatás tesztelését, amely várhatóan 2006 januárjától kerül bevezetésre az Internet szolgáltatással ellátott területeken.

III.

A tényállás

- 10) Eljárás alá vont által elosztott műsorok közül az m1, a tv2, az RTL Klub magyar nyelvű program földi sugárzású, amelyek az adó vételi körzetében, így eljárás alá vont szolgáltatási területein, tető-, ill. – kivételesen jó terjedési viszonyok esetén – szobaantennával is foghatók. A másik két magyar nyelvű közszolgálati adó azonban műholdas terjesztésű, így annak vétele ilyen formában nem lehetséges. A szobaantenna egyszeri beruházási költsége maximum 10.000 Ft, a tetőantennáé – a szereléssel együtt – szintén tízezres nagyságrendű.
- 11) Magyarországon a legelterjedtebb műholdas megoldások a HotBird (13° Kelet), az Astra (19,2° Kelet) illetve az Amos1 (4° Nyugat) műholdak egyikének vagy kombinációjának vételére alkalmas eszközöket foglalják magukban. Minden műholdvevő ún. tükörből (parabola antenna), vevőfej(ek)ből és beltéri egység(ek)ből áll. (A vevőfej, ill. a beltéri egység – attól függően, hogy analóg vagy digitális sugárzású adásokat kívánunk fogni – lehet analóg, ill. digitális.) Ha mindegyik egységből csak egy van, akkor az egység csak egy műhold vételére alkalmas. Egy analóg műholdvevő egység ára – általában – kevesebb, mint 20.000 Ft, a digitálisé minimum 20–30.000 Ft. Ha egy műholdról mind az analóg, mind a digitális sugárzású adókat fogni kívánjuk, akkor két beltéri egység (analóg és digitális is) szükséges. Műholdvevő esetén a rácsatlakoztatott televíziókon csak ugyanaz a csatorna vehető.

¹ 2004. év végi adat.

² Internet szolgáltatással érintett területek: Abony, Alattyán, Bük, Cibakháza, Csepreg, Dunaharaszti, Hercegkút, Jánoshida, Jászsalsószentgyörgy, Jászapáti, Jászberény, Jászboldogháza, Jászfényszaru, Jászkisér, Újszász, Kecskemét, Sárospatak, Szigethalom, Szolnok (Pletykafalu, Szandaszőlős).

12) A két műhold vételére is alkalmas rendszer két vevőfejet tartalmaz. A már említett műholdak közül csak az Astra és a HotBird vételére alkalmas vevőfejet lehet egy tükörbe építeni, mert ezek viszonylag közel vannak egymáshoz. A kétféjes rendszer 5-10.000 Ft-tal drágább az egyfejesnél. Az Amos1 vétele önálló tükörrel és vevőfejjel lehetséges; e három egység egy beltéri egységgel csatlakoztatható a vevőkészülékhez, azonban a vevőkészülékeken itt is csak ugyanaz a program nézhető. Ha a televízióként különböző program nézhetőségének igénye felmerül, az mindegyik esetben egy-egy külön beltéri egység alkalmazását vonja maga után. A szerelési díj – a szükséges szerelvényekkel együtt – min. 15.000 Ft. A fentebb jelölt egy-, ill. kétféjes alaprendszereken kívül – a különleges igények kielégítésére – számtalan egyedi megoldás tervezhető és telepíthető, azonban ezek költségei, árai igen magasak lehetnek.

13) Az Astra műhold(ak)ról elsősorban német nyelvű adásokat sugároznak, de szép számmal található itt más nyelven fogható programok is, pl. olasz, francia stb. Ezen a műholdon található – kódolt formában – a UPC Direct csomag, illetve rádió-adások is foghatók. A HotBird műhold(ak)on számos olasz, angol, arab, lengyel, spanyol, stb. nyelvű adás elérhető. A Duna TV és az m2 adása is erről a műholdról vehető, mind analóg, mind digitális formában. Itt szintén rengeteg rádió-adás szerepel. Az Amos1-ről számos magyar tv-adás fogható, így például a Magyar ATV, Minimax, Filmmúzeum, GTV (teszt), Musicmax. Ezek a programok csak digitális beltéri egységgel nézhetők.

14) Az egyes műholdak segítségével fogható – Magyarországon vezetékess műsorjelelosztás révén szokásosan elérhető – műsorok részletes listáját a vizsgálati jelentés 2. sz. táblázata tartalmazza. A táblázatban dőlt betűvel szedett programok kódolatlanok, azaz ezeket műholdvevő készülék segítségével bárki szabadon foghatja és nézheti. A kódolt műsorok jellemzője, hogy azok csak ún. dekóderrel foghatók, ilyeneket azonban a műsorkészítők egyéni előfizetőknek (magánszemélyeknek) nem, kizárólag műsorelosztók részére biztosítanak, értékesítenek. Ezek a csatornák általában a földi sugárzás útján továbbított magyar programok után (mtv, tv2, RTL Klub) a legnézettebb műsorok közé tartoznak.

15) Telekhatáron belül kisközösségek létrehozhatnak saját maguk számára tetőantennáról, ill. műholdvevőről működő rendszert, azonban ez – az igénybe vevők számától függően – akár milliós nagyságrendű beruházás is lehet. A karbantartás, javítás költségei a tetőantenna, az egyedi műholdvevő és a kisközösségi rendszer esetében a fogyasztót terhelik, hiszen az igénybe vevő(k) a tulajdonos(ok), nincs külső szolgáltató.

16) A UPC Direct szolgáltatás digitális műholdas vételi lehetőséget kínál az előfizetőknek kiváló digitális minőségben, számos – a kábeltelevíziós szolgáltatás révén nem elérhető – kiegészítő, értéknövelt szolgáltatással (pl.: „Elektronikus Műsorfüzet”, Dolby Surround, hozzáférés korlátozhatósága, programozhatóság, nyelv kiválasztása, stb.) párosulva. Az árak – a szolgáltatás színvonalához igazodóan – magasabbak az általánosan megszokott kábeltelevíziós előfizetési díjaknál, és ehhez még viszonylag magas egyszeri belépési költségek is társulnak (csatlakozási díj: 8.000 Ft, beltéri egység letéti díj: 20.000 Ft, szerelési díj: 13.500 Ft, kültéri egység díja 4.500 Ft – ez utóbbi egyéb forrásból is beszerezhető). A belépési költségeket azonban a csatlakozó fogyasztóknak nem mindig kell megfizetnie; a cég ugyanis folyamatos akciókkal igyekszik növelni a penetrációt. A vizsgálati jelentés írásakor hatályos „Őszi akcióban” például az egy éves hűségnyilatkozatot aláíró új előfizetők részére elengedi a szerelési díjat és a kültéri egység díját, a beltéri egység letéti díjából 50%

kedvezményt biztosít, az induló csomagot pedig 3.000 Ft kedvezménnyel, bruttó 5.000 Ft ellenében biztosítja. Az akcióban emellett az előfizetők egy évig kedvezményes áron, 5.290 Ft helyett 3.990 Ft-os havidíjért fizethetnek elő a Családi csomagra.

17) A UPC Direct ún. Családi csomagjának jelenlegi havi előfizetési díja bruttó 5.290 Ft, melyben a következő csatornák érhetők el: Cool, m2, TV2, RTL Klub, DunaTV, Viasat3, Magyar ATV, Filmmúzeum, Spektrum, Discovery Channel, Travel Channel, National Geographic, Animal Planet, Jetix, Minimax, Eurosport, Extreme Sports, Hallmark, Reality TV, Club, HírTV, TV Paprika, Film+; BBC Prime; Eurosport (német); Eurosport2 (angol); DSF (német); Real Madrid TV (spanyol); MTV, MTV2, MTV Hits, MTV Base (angol); VH1, VH1 Classic (angol); Viva, VivaPlus (német); CNN (angol); BBC World (angol); CNBC (angol); SKYnews (angol); EuroNews (német); zik (francia); DW (német); N24 (német); Bloomberg (német); N-tv (német); ZDF, ZDF Dokukanal (német); ki-ka (német); RTL, RTL2, Super RTL (német); ARD (német); Pro7 (német); Sat1 (német); Kabel1 (német); Rai Uno (olasz); TV5 (francia); Ocko (cseh); TVCE (spanyol). Ezeken kívül számos német, francia és arab nyelvű csatorna fogható szabadon a UPC Direct vételére alkalmas műhold révén. A csomaghoz rendelhető az ún. Plusz csomag (AXN, Viasat Explorer, Viasat History, Cartoon Network/TCM, Boomerang, Private Blue) havi bruttó 1.250 Ft-ért; illetve különböző ún. prémium csomagok, úgymint HBO MaxPak (HBO és HBO2: 2.950 Ft; Cinemax: 2.950 Ft; együtt: 3.500 Ft), Sport csomag (Sport1: 2.500 Ft, Sport2: 2.500 Ft, együtt: 3.500 Ft) és Felnőtt csomag (Private Gold: 2.400 Ft, XXX: 2.400 Ft, együtt: 2.990 Ft). A különböző prémium csomagok együttes rendelése esetén további kedvezmények érhetők el. A havi előfizetési díj tehát – nem akciós időszakokban – 5.290 Ft és 14.530 Ft között alakulhat, melyért összesen 60 – 73 csatorna műsora nézhető, melyből 24 – 34 a magyar nyelvű programok száma.

18) Az AntennaMikro szolgáltatás a Nemzeti Hírközlési Hatósághoz tett bejelentés alapján földfelszíni, mikrohullámú analóg technológiával sugárzott, kódolt műsorelosztási szolgáltatás, amely díjfizetés ellenében egyénileg választható televíziós programcsomagok vételét teszi lehetővé. Jelenleg két programcsomagban összesen 21 televíziós csatorna érhető el (+ HBO). Az AntennaMikro szolgáltatás vételközete a Széchenyi hegyi adó mintegy 17 km-es sugarú közege, azaz Budapest és vonzáskörzete (Érd, Budaörs, Halásztelek, Tárnok, Törökbálint, Diósd, Solymár, Pilisszentiván, Üröm, Budakalász, Budakeszi, Biatorbágy, Budajenő, Nagykovácsi, Páty és Telki).

19) Magyarországon a kábeltelevíziós szolgáltatók többnyire igen hasonló struktúrában, hasonló tartalommal és hasonló feltételek között kínálják szolgáltatásukat, melyek fő jellemzője a programcsomagos elosztás. Ennek keretében az arra alkalmas hálózatokon a szolgáltatók különböző tartalmú (minőségű) és eltérő árú programcsomagokat alakítanak ki, annak érdekében, hogy a fogyasztók a preferenciáikhoz leginkább közelítő ár-minőség kombinációjú szolgáltatást választhassák ki. A szolgáltatás árában, minőségében és igénybevételeinek feltételeiben megfigyelhető hasonlóságok miatt egyértelműen megállapítható, hogy az egyes kábeltelevíziós szolgáltatások – amennyiben adott területen elérhetők – a Tpv. értelmében reális helyettesítési alternatívát jelenthetnek a fogyasztó számára.

20) Az eljárás alá vont nyilatkozata szerint, a PR-TELECOM Rt. szolgáltatási területei közül az alábbi településeken van jelen – átfedő, vagy határos vezetékes műsorelosztó hálózattal rendelkező – más vezetékes műsorelosztó szolgáltató:

- Sátoraljaújhely: Hír-Sat Bt.³ – van átfedés (ld. Vj-98/2005/8/1/9. sz. és 8/4. sz. térképek, illetve Vj-98/2005/5. sz. irat).
- A PR-TELECOM Rt. a Vj-76/2004. sz. eljárásban Sátoraljaújhely tekintetében – a Hír-Sat Bt-n kívül – párhuzamos szolgáltatóként a Zemplén Lakásszövetkezetet is megjelölte, ez utóbbi azonban nem végez műsorelosztó tevékenységet, csak megbízás alapján pl. díjbeszedést a szolgáltató Hír-Sat Bt-nek (Vj-98/2005/8/5.);
- Kisvárdai: Kisvárdai Lakás és Garázsfenntartó Szövetkezet - nincs eljárás alá vont szolgáltatási területével párhuzamos szolgáltatási területe, azonban a benyújtott térkép (Vj-98/2005/8/8/1/8.) szerint vannak határos szolgáltatási területek;
- Kecskemét: a FiberNet Rt-vel van párhuzamosan ellátott szolgáltatási területe (ld. Vj-98/2005/7/2. sz. térkép).

A PR-TELECOM Rt. a többi szolgáltatási területére nem adott meg párhuzamos vagy határos szolgáltatási területtel rendelkező szolgáltatót.

21) Sátoraljaújhelyen 2005. június 30-ig a Hír-Sat Bt., azt követően – a Hír-Sat Bt-től átvett hálózaton – a SELKA Kft.⁴ szolgált a PR-TELECOM Rt. mellett. Míg az eljárás alá vont a város egész területén, a Hír-Sat Bt., illetőleg a SELKA Kft. csak egy kisebb területen szolgált, ez utóbbin a két szolgáltató szolgáltatási területe párhuzamos. Noha az előfizetők számában 2004. első félévében némi csökkenés volt megfigyelhető, a folyamat az év második felére megfordult, ezt követően kismértékű, de folyamatos emelkedés tapasztalható. A PR-TELECOM Rt. ezzel szemben, a Hír-Sat Bt-vel párhuzamos szolgáltatási területén 2005. évben az előfizetői száma néhány százzal csökkent. A társaság összes előfizetőinek a száma az egész szolgáltatási terület (Sátoraljaújhely) tekintetében ugyanakkor 2004. év eleje óta azonban nagyjából változatlan. Az előfizetői szám csökkenése lényegében egybeesett a digitális csomagok bevezetésével.

22) A Hír-Sat Bt. működése alatt nem élt akciós ajánlattal, a PR-TELECOM Rt. az elmúlt években többször is "akciózott"⁵. Mindemelllett a Hír-Sat Bt. a 2005. évben nem hajtott végre díjemelést, ezzel szemben a PR-TELECOM Rt. az „alap” csomag díját kismértékben, a „bővített” csomag díját pedig jelentős mértékben emelte. A PR-TELECOM Rt. és a Hír-Sat Bt. vezetékes műsorelosztó szolgáltatásának egyszeri és havi díjait – beleértve az akciós díjakat is – a vizsgálati jelentés 3-5. sz. táblázatai mutatják be.

23) Az eljárás alá vont szolgáltatásával érintett területek közül Kisvárdai területén a Kisvárdai Lakásszövetkezet nyújt vezetékes műsorelosztó szolgáltatást a PR-TELECOM Rt-vel határos területen. A rendelkezésre álló adatokból megállapítható (ld. térkép Vj-98/2005/8/1/8.), hogy a PR TELECOM Rt. kiszolgáló hálózata ugyan körbeveszi a

³ 2005. június 30-ával a Hír-Sat Bt. kábelhálózatának tulajdonjogát a SELKA Kft-re ruházta át (Vj-98/2005/5.).

⁴ A Hír-Sat Bt. a kábelhálózat tulajdonjogát 2005. június 30-ával átruházta a SELKA Kft-re (Vj-98/2005/5.). A SELKA Kft. nyilatkozata szerint (Vj-98/2005/10.) sem a szolgáltatás feltételeiben, sem pedig a PR-TELECOM Rt-vel átfedő, illetve határos szolgáltatási területek tekintetében nem történt változás.

⁵ Az akciós feltételek részletesebben a Vj-98/2005/6/7., valamint a Vj-98/2005/8/6/2. és a Vj-98/2005/12 sz. iratokban.

Lakásszövetkezet hálózatát, mindazonáltal egyik szolgáltató sem rendelkezik a másik szolgáltató előfizetőit elérő hálózattal, így ez a helyettesítési lehetőség jelenleg csak elméleti. Az eljárás alá vont nyilatkozata szerint a két szolgáltató egyelőre nem gyakorol jelentős hatást egymásra, mindazonáltal a potenciális előfizetők megnyerése kapcsán a továbbiakban kiépitendő területeken már fennállhat a versenyhelyzet.

24) A PR-TELECOM hasonló szolgáltatást magasabb előfizetési díjért nyújt, vagy azonos díjért kevesebb csatornából álló programcsomagot kínál előfizetői számára. A Kisvárdai Lakásszövetkezet az elmúlt években többször is emelte havi előfizetési díjait, amit a GVH egyébként – a vizsgálati jelentés leadásának időpontjában – szintén vizsgált a Vj-68/2005. számon indult versenyfelügyeleti eljárás⁶ keretében. A vizsgálati jelentés 6. sz. táblázata a két vállalkozás 2005. évi díjait mutatja be.

25) A PR-TELECOM Rt. 2004. május 19-én indította meg vezetékes műsorelosztó szolgáltatását Kecskemét Széchenyi város negyedében, a FiberNet Rt-vel párhuzamos hálózatán (ld. térkép Vj-98/2005/7/2.). A rendelkezésre álló adatok tanúsága szerint a PR-TELECOM Rt. folyamatos akcióival jelentős számú előfizetőt szerzett, amelynek nagy része – állítása szerint – a FiberNet Rt-től vándorolt át.

26) Az eljárás alá vont nyilatkozata szerint a vállalkozás stratégiája elsősorban a csatlakozási és havi díjak meghatározásán (azonos tartalmú szolgáltatás mellett) alapul, amelynél minden esetben figyelembe veszi a konkurens vállalkozás díjtételeit és szolgáltatásainak összetételét. A két vállalkozás 2004., illetve 2005. évi díjait és akciós ajánlatait a vizsgálati jelentés 7. és 8. sz. táblázatai tartalmazzák.

27) A PR-TELECOM Rt. 2005. január 1-én emelte vezetékes műsorelosztási szolgáltatása havi előfizetési díjait. Ennek mértékét az egyes szolgáltatási területek vonatkozásában a vizsgálati jelentés 9. sz. táblázata mutatja.

28) A januári díjemeléssel egyidejűleg a PR-TELECOM Rt. 27 fejjel – szinte valamennyi szolgáltatási területére kiterjedően⁷ – összesen közel 100 televíziós csatorna elindításával növelte az addig elosztott műsorok számát⁸, amely a csatornakiosztások változtatásán túl egyes esetekben programcsomag-bővítéssel is együtt járt.

29) A szolgáltatási feltételekben bekövetkező változásokról a szolgáltató az előfizetők közvetlen értesítése mellett, az információs csatornán, valamint a Népszabadság 2004. november 29-i és november 30-i számában közzétett hirdetmények útján tájékoztatta előfizetőit. Az év eleji programcsomag- és díjváltozásokról az előfizetőknek megküldött értesítések tartalmzták a módosítások ismertetését, indokát. A megküldött ismertetések tartalmzták az alábbiakat:

"A fentiekkel, valamint az Általános Szerződési Feltételekben jelen levelünk alapján bekövetkezett változásokkal kapcsolatos észrevételeit 15 napon belül írásban jelezheti társaságunknak. Amennyiben észrevételeit nem jelzi, jelen levelünkben, valamint – ez alapján – az ÁSZF-ben foglalt módosításokat elfogadottnak tekintjük."

⁶ A Vj-68/2005. sz. versenyfelügyeleti eljárás tárgya a Kisvárdai Lakásszövetkezet 2004., és 2005. évi programcsomagok tartalmában és díjaiban végrehajtott változtatásai.

⁷ Emőd vonatkozásában 2005. február 1-től, Szigethalom vonatkozásában pedig csak 2005. március 1-től került sor a szolgáltatás nyújtására (Vj-98/2005/2/1/1.).

⁸ Az egyes programcsomagok tartalmában történt változásokat a Vj-98/2005/14. számú irat foglalja össze.

- 30) Az eljárás alá vont – fent leírt döntését megelőzően – a tervezett változtatásokat illetően, előfizetői körében konkrét igényfelmérést nem végzett.
- 31) Az eljárás alá vont 2005. szeptember 1-től kezdődően ismételt programcsomag-változtatást valósított meg. A módosítások első lépéseként – 2005. szeptember 1-én – a társaság csepregi, cibakházai, kecskeméti, sárospataki, sátoraljaújhelyi, hercegkúti, makkoshotycai, valamint jászsági szolgáltatási területein került sor – egy-egy csatorna cseréjével járó – változtatásra, amely a havidíjak változtatása nélkül valósult meg. Csepreg és Bük esetében kikerült a programcsomagokból a 3 Sat, helyette – az idegenforgalomra tekintettel – a szlovák nyelvű CT24 került be a PR-TELECOM Rt. kínálatába. A szolnoki rendszeren a Telepace csatornát a Szolnok TV váltotta fel, míg Kecskemét, a jászsági hálózat, Sárospatak, Sátoraljaújhely, Hercegkút és Makkoshotyka esetében – a Wrestling TV csatorna megszüntetése miatt – a Chesse et Peche került bevezetésre.
- 32) Szolnok-Pletykafalu esetében a korábbi 25 műsört tartalmazó „alap” csomag (2300 Ft/hó) helyett, két analóg – egy 20 műsört tartalmazó „alap” csomag (1725 Ft/hó), továbbá egy 48 műsört tartalmazó „bővített” programcsomag (3818 Ft/hó) és a „bővített” programcsomaghoz megrendelhető 7 digitális csomag került bevezetésre. Bükön a meglévő 32 műsört tartalmazó „alap” csomagot (2208 Ft/hó), az átépítést követően, egy 20 műsört tartalmazó „alap” csomag (1725 Ft/hó), valamint egy 52 programot magában foglaló „bővített” programcsomag (3887 Ft/hó) váltotta fel. Az eljárás alá vont a szolgáltatási feltételek várható változásairól levélben értesítette az érintett előfizetőket. Az előfizetők számára vonatkozó adatok szerint Szolnok-Pletykafaluban 116 előfizető választotta a korábbinál némileg kevesebb csatornát tartalmazó „alap” csomagot, míg 320 előfizető áttért a „bővített” csomagra. Bük esetében az előbbihez hasonlóan 110 előfizető maradt az „alap” csomagnál és mintegy 530 előfizető választotta a bővített csomagot.

IV.

Az eljárás alá vont álláspontja

- 33) Az eljárás alá vont álláspontja szerint az általa vásárolt kábeltelevíziós rendszerek vonatkozásában nem az előző szolgáltató jogutódának, hanem új piacra lépőnek minősül. A társaság rendszeresen felkínálja a hálózatra rákapcsolt előfizetőknek azt a kedvezményt, hogy a szolgáltatás meghatározott időn belül történő megrendelése esetén mentesíti őket a rácsatlakozási díj fizetésének kötelezettsége alól, annak ellenére, hogy új szolgáltatóként ezen díj kérésére egyébként lehetősége lenne.
- 34) A társaság a díjemelést és a csatornakiosztások teljes szolgáltatási területre kiterjedő változtatását mindig a tárgyévet követő év január 1-jétől lépteti életbe, ezért az átvett területeken lehetőség szerint a naptári év végéig nem hajt végre módosításokat. A 2004. évben megvásárolt rendszerek esetében sem hajtott végre áremelést a tulajdonba kerülést követően, annak ellenére, hogy utólagosan maradéktalanul fel nem tárható okok miatt a rendszereken a korábbi szolgáltató által nyújtott szolgáltatások díja jelentősen elmaradt egyrészt a közvetlen környezetben levő szolgáltatások piaci átlagárától, másrészt – a

UPC esetében – saját piaci áraitól, harmadrészt pedig a PR-TELECOM Rt. hasonló struktúrájú hálózatainak nyújtott szolgáltatásainak díjaitól. A PR-TELECOM Rt. ezeken az új szolgáltatási területeken tehát egyrészt a piaci árakhoz igazította a szolgáltatási díjakat, ahogyan azt az egyéb szolgáltatási területeken is teszi, tekintettel arra, hogy csak így látta biztosítottnak a tevékenység gazdaságos végezhetőségét. Másrészt azonban nivellálni is kívánta a díjakat, mivel álláspontja szerint indokolatlan diszkriminációt jelentett volna az azonos tartalmú szolgáltatások mellett az eltérő díjak tartós alkalmazása. A társaság emellett jelentős mértékű programbővítéseket is végrehajtott ezeken a területeken, amelyek – a műsorindítási költségekre való tekintettel - már önmagukban is indokolták a szolgáltatási díjak növelését.

35) Az eljárás alá vont a helyettesíthetőség szempontjából az Interneten keresztül történő műsorterjesztés jövőbeni lehetőségére hívta fel a figyelmet. A szolgáltatók közötti verseny, azon kevés szolgáltatási területen, ahol másik kábeltelevíziós szolgáltató is jelen van, nem elsődlegesen az árversenyben, hanem inkább a többletszolgáltatások (a jobb minőségű jelszolgáltatást és a jobb minőségű ügyfélszolgálatot) nyújtásában nyilvánul meg.

36) A társaság által megvalósítani kívánt, valamennyi új és meglévő szolgáltatási területre kiterjedő egységes műsorstruktúra, illetve ehhez kapcsolódóan egységes díjak bevezetésének célja az előfizetők diszkriminációmentes szolgáltatással való ellátása. Az általános műsorstruktúrától és díjaktól való eltérésre csak esetenként és nagyon indokolt körülmények miatt kerül sor (pl. nyugati országrészen levő területeken fokozott igény német nyelvű műsorokra), ami azonban a területet átfogóan érinti.

37) A programcsomagok kialakításánál a mintegy 15 éves szolgáltatói gyakorlata alapján megállapítható előfizetői igényeknek, az AGB Hungary adatainak, valamint a telefonon, illetve ügyfélszolgálatokon esetenként jelzett igényeknek a figyelembe vételével járt el.

38) Döntését emellett a műsorszolgáltatókkal köthető szerződések tartalma, valamint a központi fejállomások rendszere is befolyásolja. A műsorszolgáltatókkal köthető szerződések jelentős része ugyanis csak akkor teszi lehetővé a műsor elosztását az előfizetők részére, ha az a társaság által tulajdonolt vagy üzemeltetett valamennyi fejállomásra vonatkozik. Így az eljárás alá vont – nyilatkozata szerint – még akkor is kénytelen valamennyi szolgáltatási területén elosztani ezeket a műsorokat, ha csak a szolgáltatási területek egy része igényelné azt, mivel ennek hiányában a műsört igénylők számára sem lenne elosztható az adott műsor.

39) Az egységes műsorkezelés ugyanakkor pozitív hatással is jár az előfizetőkre nézve, tekintve, hogy a valamennyi fejállomásra kiterjedő műsorelosztás mellett – figyelemmel PR-TELECOM Rt. teljes előfizetői létszámára – a szolgáltatónak már lehetősége van a műsorszolgáltatók felé fizetendő díjakban olyan kedvezmények elérésére, amely kisebb előfizetői szám esetén nem valósulhatna meg, és így áttételesen – a műsordíj kisebb mértéke mellett – az előfizetési díj kisebb mértékét is indukálja.

40) Az egységes műsorstruktúrát befolyásoló másik tényező a központi fejállomások rendszeréből adódik, amely egyrészt korszerűbb eljárásnak, másrészt pedig hosszabb távon költségcsökkentő tényezőnek minősül a több fejállomás fenntartásával szemben, ami távlatilag – az eljárás alá vont véleménye szerint – ugyancsak előfizetési díjat csökkentő hatással jár.

- 41) Az eljárás alá vont szerint kétségesnek tekinthető az olyan adatok szerinti döntéshozatal, amely – más szolgáltatók által megkísérelt és közismert eredmények szerint⁹ – az előfizetők 2-20%-a véleményét venné figyelembe. Mindezt az eljárás alá vont által, a jelen eljárás megindítását követően a vizsgálat irányára figyelemmel lefolytatott igényfelmérés¹⁰ is alátámasztja. A PR-TELECOM Rt. ügyfélszolgálati pontjain elvégzett négy hónapos véleményfelmérésben az ott megjelent több ezer előfizetőnek ugyanis csak a töredéke – a válaszadási lehetőséggel érintett mintegy 8 ezer előfizetőnek alig 0,5%-a – volt hajlandó nyilatkozni, holott a kérdőívek kitöltésére az ügyfélszolgálati munkatársak kifejezetten kérték az előfizetőket.
- 42) Fentiekből következően mérvadóbbnak tekinti a közvélemény-kutatással és felméréssel hivatásszerűen foglalkozó szervezet (AGB Hungary) adatait. Álláspontja szerint a reprezentatív és szakszerű felméréshez képest a bizonytalan reprezentativitású válaszadás nem szolgáltatna számára reális adatokat.
- 43) Valamennyi programcsomag-változás esetén megvalósítandó felmérések olyan többletköltséget jelentenének a társaságnak, amit az eljárás alá vont kénytelen lenne indokolt és igazolt költségként az előfizetőkre áthárítani. Ezen többletköltség már évi egyszeri csomagmódosítással számolva is kb. 400-500 forintot tenne ki előfizetőnként, ami a havi előfizetési díjat növelné arányosan. Amennyiben pedig több módosítás is történne (pl. műsormegszűnés miatt), úgy ezen többletköltségek értelemszerűen tovább fokozódnának.
- 44) Az eljárás alá vont nyilatkozata szerint, a programcsomagok összeállításánál, illetve az új műsorok rendszerbe vételénél döntését a lakosság térségi összetétele, valamint az év során az ügyfélszolgálatokon, e-mail-en és telefonon érkezett észrevételek, javaslatok is befolyásolták, mely utóbbiak azonban nem kerültek rögzítésre.
- 45) Szolnok Pletykafalu és Bük szolgáltatási területeken a módosításokat a büki hálózat csepregi fejállomáshoz, a Szolnok Pletykafaluban található rendszernek pedig a jászalsószentgyörgyi központi fejállomáshoz történő rákapcsolásra indukálta.
- 46) Álláspontja szerint a csatornakiosztások összeállítása során elsősorban figyelembe vett AGB Hungary adatai, a telefonon, illetve az ügyfélszolgálaton jelzett igények figyelembevétele, valamint az előfizetői felszólalás lehetősége megfelelő lehetőséget biztosít az előfizetői igények megállapítására, illetve az előfizetők számára a véleményük kifejtésére.
- 47) Felhívja a figyelmet arra, hogy a DigiTV megjelenése új körülményeket teremt a kábeltelevíziós piacon. Tudatában van annak, hogy az eljárás 2005. januárjától terjedő időszakra vonatkozik, azonban a DigiTV a transzpander bérlésével kapcsolatos információk korábban eljuthattak a szolgáltatókhoz és ezért az tudható volt, hogy előbb-utóbb valamilyen

⁹ Hivatkozva itt a KábelszatNet-2002. Kft. 2003. év végén elvégzett felmérésére. A felmérés eredménye Vj-98/2005/2/3/4. számon csatolva.

¹⁰ A PR-TELECOM Rt. által elvégzett igényfelmérés eredményét a Vj-98/2005/12/9/b. sz. irat foglalja össze. Ebből kitűnik többek között, hogy a válaszadók túlnyomó többségükben (78%) elégedettek voltak a csatornakiosztással, illetve kismértékű többségben (52%) még további bővítést is igényeltek. Mindemellett az újonnan bevezetendő csatornákra vonatkozó kérdésre elenyésző válasz érkezett.

formában meg fog jelenni, csak az nem, hogy mikor és hogyan. Ezzel összefüggésben előadja, hogy a több, mint 40 ezres előfizetői táborából mindössze tízen jelezték eddig, hogy azért váltottak szolgáltatót, mert a DigiTV-re váltottak át.

48) Előadta továbbá, hogy a közvéleménykutatásokra általában a fogyasztók, illetve az előfizetők nehezen mozdulnak, ha azonban az érdekeik közvetlenül ezt megkívánják, akkor arra viszonylag hamar képesek reagálni. Erre példaképpen egy kistérségi települést hozott fel, ahol a Duna TV Autonómia csatornájának programbavétele miatt, a rendszer technikai korlátaira tekintettel, valamilyen korábbi csatornát szükséges lett volna kivenni és erről óhajtották a lakosság véleményét kikérdezni. A lakosság a hivatalos véleménykikérdezést megelőzően aláírásgyűjtéssel közölte, hogy nem óhajtják a Duna TV Autonómia betételét a programcsomagba.

V.

A vizsgálat álláspontja

49) A vizsgálati jelentésben a PR-TELECOM Rt. által üzemeltetett hálózatokban a 2004. év folyamán, valamint az egyes hálózatokon szolgáltatott programcsomagok számában, illetve jellegében 2005. évben bekövetkezett változásokra, a jelen eljárásban – a Vj-93/2003. sz. ügyben kifejtettek figyelembe véve – az alábbi átlagár-változást jellemző mutató került meghatározásra az alábbiak szerint:

$$D^* = \frac{\sum d(1) \cdot f(1) / \sum f(1)}{\sum d(0) \cdot f(0) / \sum f(0)}$$

ahol a:

(0) a bázis évi (2004) adatot jelzi, a (1) a tárgyévi (2005) adatot

d a korrigált nettó díj

f az előfizetős szám

s az alkalmazott súly (hónapok száma; az évközi díjemelések figyelembevételéhez).

A számítások alapján a PR-TELECOM Rt. teljes területére vonatkozó átlagár (korrigált nettó díj) változás 15,6%, amelynek infláció feletti része 8,85%.

50) A vizsgáló – az eljárás alá vont beszámolója alapján – meghatározta a 2004. évi eszköz-arányos üzemi (üzleti) tevékenység eredményét. Ebből kiindulva, a 2004. évi árbevétel, a korrigált nettó díjemelés mértéke, valamint az inflációs ráta függvényében meghatározható a – változatlan befektetés mellett – várható 2005. évi befektetés-arányos eredmény. Tekintettel azonban arra, hogy az év közben végrehajtott fejlesztések mind a befektetés-állományt, mind pedig a várható nyereséget befolyásolhatják (ez utóbbit a megnövekedett értékcsökkenési leírás révén), évközbeni üzembehelyezést feltételezve a 2005. évi várható befektetés-arányos eredmény értéke ezek figyelembevételével is megállapításra került.

51) A számítások eredményeihez képest benchmark-ként alkalmazandó normatív nyereség mértékének becsléséhez a következő megállapítások tehetők. A kockázatmentes befektetés hozamát megtestesítő jegybanki alapkamat jelenleg 6,25% (2005. augusztus 23-tól; előtte: 2003. július 19-től 6,75%, 2005. június 21-től 7,00%, 2005. május 24-től 7,25%, 2005. április 26-tól 7,50%, 2005. március 30-tól 7,75%, 2005. február 22-től 8,25%, 2005. január 25-től 9,00%, azt megelőzően 9,50%¹¹), melynél a kábeltelevíziós szektorra érvényes átlagos tőke-arányos nyereségnek – az adott iparág kockázatának megfelelően – nyilvánvalóan magasabbnak kell lennie. Figyelembe véve, hogy az elektronikus hírközlési szolgáltatók közül a JPE-ként kijelölt vezetékes és mobil társaságok nagykereskedelmi árképzésük során 16,5-18,5% közötti tőkeköltség-szorzóval számolhatnak, a vizsgáló álláspontja szerint a PR-TELECOM Rt. változatlan befektetést feltételező 14,09-és 24,03% közötti 2005. évi becsült befektetés-arányos eredménye nem tekinthető a Tpv-t-be ütközően túlzottan magasnak, a vállalkozás 2005. évre tervezett beruházás összegét figyelembe véve, pedig ettől jelentősen alacsonyabb befektetés-arányos nyereségmutatók adódtak.

52) Az eljárás alá vont további változtatásokat az érintett hálózatok átépítését követően tervez, melyeket Gyöngyöstarján esetében várhatóan 2005. december 1-től léptetne életbe, míg Bő, Emőd, Mályi és Sajópetri és Szolnok Szandaszőlős szolgáltatási területeken 2005. december 31-ig kíván megvalósítani. Ennek eredményeképpen, az eljárás alá vont tervei szerint – Gyöngyöstarján kivételével, ahol csak a korábbi programcsomag kerülne kibővítésre¹² – a fenti szolgáltatási területeken a korábbi 1, 2, illetve 3 programcsomag helyett, egységesen 3 programcsomag (alap csomag 17 műsor: 1275 Ft/hó, bővített csomag 39 műsor: 3818 Ft/hó, továbbá bővített+HBO) állna az előfizetők rendelkezésére¹³. (Vj-98/2005/12/12.)

53) A tervezett, illetőleg már megvalósításra került változtatásokkal kapcsolatban a vizsgálat megállapította, hogy az eljárás alá vont – korábbi gyakorlatához hasonlóan – a programcsomagok módosítása, illetve a csatornakiosztások összeállítása során továbbra is elsősorban az AGB Hungary adatait, valamint a telefonon, illetve ügyfélszolgálaton jelzett igényeket veszi figyelembe. A vizsgáló szerint az eljárás alá vont által alkalmazott módszerek egyike sem biztosított lehetőséget arra, hogy az előfizetők az egyébként szinte valamennyi esetben jelentős többletköltséggel járó programcsomag-módosítások előtt véleményüket kifejtthessék. A vizsgáló megítélése szerint ezen az eljárás alá vont legutóbbi, ügyfélszolgálati pontjain elvégzett felmérése sem változtat, tekintettel annak általános jellegére, valamint arra, hogy a kérdőívek az esetleges átalakítások költségvonzatait nem tartalmazták. A PR-TELECOM Rt. sem a 2005 januárjában, sem pedig a 2005 második félévében végrehajtott programcsomag-módosítások előtt nem kérte ki – a GVH határozataiban megkövetelt formális módon – előfizetői véleményét.

54) A vizsgáló a 2005. évi díjemelést tekintetében az a Tpv-t. 77. § (1) bekezdés j) pontjában foglaltaknak megfelelően az eljárás megszüntetését, míg a programcsomagok 2005. év módosítása, illetve összeállítása tekintetében a Tpv-t. 77. § (1) d) pontja és a Tpv-t. 78. § (1) bekezdése alapján a jogsértés megállapítását, továbbá bírság kiszabását indítványozza.

¹¹ Forrás: http://www.mnb.hu/engine.aspx?page=mnbhu_statistikak&ContentID=2516

¹² Gyöngyöstarján esetében a korábbi 23 műsort tartalmazó, 2185 forint havidíjú programcsomag az átépítést követően további 7 műsossal bővülne, annak havi előfizetési díja pedig 2645 forintba emelkedne.

¹³ A tervezett módosításokat a Vj-98/2005/12/5. számú irat tartalmazza részletesen.

55) Indítványozza továbbá, hogy a Versenytanács a Tptv. 77. § (1) bekezdés f) pontja alapján tiltsa meg a PR-TELECOM Rt.-nek a törvény rendelkezéseibe ütköző magatartás további folytatását.

VI.

A Versenytanács álláspontja

Az érintett piac

56) A kábeltelevíziós programcsomagok műholdvevő, illetve antenna és műholdvevő kombinációjával történő helyettesítése elviekben elképzelhető, ugyanakkor a helyettesíthetőség kapcsán figyelembe kell venni az igénybevétel feltételeiben, különösen annak egyszeri beruházási szükséglete és folyamatosan felmerülő költségei tekintetében meglévő különbözőségeket. Az egyik szolgáltatásról vagy szolgáltatóról a másikra történő váltáskor előfordulhat, hogy a fogyasztó előző szolgáltatás igénybevételére fordított egyszeri kiadásainak egy része még nem térült meg, és ezek döntő része nem is szerezhető vissza, vagyis azok a szolgáltató-váltáskor végleg elvesznek (elsüllyedt költségek). Ha ezek az előfizető számára számottevő nagyságúak, havi jövedelmének jelentős hányadát teszik ki, akkor a szolgáltató- vagy szolgáltatás-váltásra való hajlandóság, ennek következtében pedig a tényleges helyettesítés alacsony fokú lesz.

57) Figyelembe kell azt is venni, hogy a kábeltelevíziós programcsomagok tartalma viszonylag gyakran változik, így egyes kódolt – elsősorban magyar nyelvű – adások programcsomagba történő helyezésével úgy változhat a programcsomag összetétele, hogy az általa lefedett tartalmat a kódolatlan műholdas vételi lehetőségek a továbbiakban már nem képesek nyújtani. Vagyis ha az adott kábeltelevíziós programcsomag tartalma egy adott időpontban elő is állítható tetőantenna és műholdvevő kombinációjával, a fogyasztó számára a helyettesíthetőséget korlátozhatja annak statikus jellege is.

58) A fentiek szerinti tartalmi eltérés a PR-TELECOM Rt. valamennyi programcsomagja tekintetében fennáll, tekintve, hogy azok mindegyike tartalmaz olyan – magyar és idegen nyelvű – kódolt csatornákat, amelyeket az előfizetők antenna és/vagy műholdvevő révén nem képesek fogni. A legtöbb, igen népszerű kódolt, tematikus csatornát a „bővített”, illetőleg az adott területen egyetlen csomagként kínált „alap” csomagok tartalmazzák. A fogyasztók által preferált kódolt csatornákat – HÍR TV, CNN és/vagy BBC PRIME, illetőleg bizonyos területeken VIVA+¹⁴ - a bővített csomagok mellett elérhető „minimum”, illetve „alap csomagok” is tartalmazzák. Mindezeket figyelembe véve megállapítható, hogy a PR-TELECOM Rt. csomagjait a tetőantennával illetve műholdvevő szettekkel vagy ezek kombinációjával kialakítható szolgáltatás nem, vagy csak korlátozott mértékben képes helyettesíteni, ezért ezek a műszaki megoldások nem részei a PR-TELECOM Rt. kábeltelevíziós szolgáltatása által érintett piacnak.

59) A tényállás alapján megállapítható, hogy bár az akciós értékesítési feltételek mellett a UPC Direct szolgáltatásra történő átváltás nem igényelne jelentős egyszeri befektetést az

¹⁴ Hercegkút, Kisvárdá, Fényeslitke, Makkoshotyka, Sárospatak, Sátoraljaújhely.

előfizetőktől, a szolgáltatás tartalma és ára azonban számottevően különbözik az eljárás alá vont által kínált teljes szolgáltatás-csomagtól, még az akciós feltételek mellett is. Továbbá nem nyújt olyan csomagokat, amelyek az alacsonyabb jövedelmű rétegek számára megfelelő ár-érték arányt képviselnének. Ezért a UPC Direct szolgáltatás nem tekinthető sem a kábeltelevíziós szolgáltatás mint olyan, sem az egyes programcsomagok ésszerű helyettesítő termékének.

60) Az AntennaMikro szolgáltatás vételkörzete a Széchenyi hegyi adó mintegy 17 km-es sugarú körzete, azaz Budapest és vonzáskörzete (Érd, Budaörs, Halásztelek, Tárnok, Törökbálint, Diósd, Solymár, Pilisszentiván, Üröm, Budakalász, Budakeszi, Biatorbágy, Budajenő, Nagykovácsi, Páty és Telki), a szolgáltatás az eljárás alá vont szolgáltatási területén – az Antenna Hungária Rt. által garantált minőségben¹⁵ – nem érhető el, így a jelen eljárásban reális helyettesítési lehetőségnek nem tekinthető.

61) Az egyéb műszaki megoldásokkal kapcsolatban részletezettek összegzéseként megállapítható, hogy a kábeltelevíziós szolgáltatás ésszerű helyettesítőjének a Tpv. 14. § (2) bekezdésében meghatározott szempontokra tekintettel kizárólag más kábeltelevíziós szolgáltató által nyújtott szolgáltatás tekinthető, az érintett árupiac tehát a vezetékes műsorjelelosztás.

62) A hálózatos iparágakban szokásos földrajzi piacmeghatározás értelmében általában a hálózattal lefedett területek tekinthetők érintett földrajzi területeknek, hiszen a hálózatos szolgáltatás legfőbb jellemzője, hogy a hálózattal lefedett területen kívül sem a fogyasztó nem tudja az árut beszerezni, sem az áru értékesítője nem tudja áruját értékesíteni (Tpv. 14. § (3) bekezdés a) illetve b) pontjai).

63) Ennek megfelelően jelen eljárásban az érintett földrajzi piacokat az eljárás alá vont, egymással nem érintkező szolgáltatási területei alkotják.

A gazdasági erőfölény

64) Az érintett piac fentebb leírt meghatározásából következően, ahol az eljárás alá vont ellátási területe nem érintkezik más kábelszolgáltató területével, a PR-TELECOM gyakorlatilag monopol-helyzetben van. Versenynyomással ezért csak azokon a területeken kell számolni, ahol párhuzamos, illetve érintkező hálózatok vannak. A versenynyomás tekintetében elsősorban azt a körülményt kell vizsgálni, hogy az érintett vállalkozások törekednek-e arra, hogy a versenytárs hálózatára "behatoljanak", illetve van-e olyan, még le nem fedett ellátási terület, amelyeket a versenytársak egymás rovására "el tudnak hódítani". Önmagában az a helyzet, hogy két kábeltelevíziós szolgáltató hálózatainak van érintkező felülete, nem következik az, hogy egymással ténylegesen versenyezni is óhajtanak (el akarnak egymástól előfizetőket hódítani), illetve az, hogy egymás szolgáltatási feltételeire tekintettel vannak annak érdekében, hogy megakadályozzák az előfizetőik "átcsábítását" (potenciális verseny). Ebben az értelemben a versenynyomást jelzi különösen az a körülmény, ha az eljárás alá vont a versenytársaikkal érintkező területek hálózatában a

¹⁵ A PR-TELECOM Rt. esetlegesen szóba jöhető szolgáltatási területén, Dunaharasztiiban a GVH tudomása szerint (Vj-45/2003.) az AntennaMikro szolgáltatás nem érhető el.

versenynyomásnak nem kitett hálózatokhoz képest az előfizetőknek számottevően kedvezőbb feltételek mellett kínálják a szolgáltatást.

65) Sátoraljaújhelyen a Hír-Sat Bt., illetve a SELKA Kft. által kínált csomag olcsóbb az eljárás alá vont alapcsomagjánál, és az egyszeri díjak is kedvezőbbek. A versenytárs által kifejtett versenynyomást csökkenti az, hogy nem kínál bővített programcsomagot, illetve akciós kedvezményeket, amely arra utal, hogy a hálózatát nem tervezi bővíteni.

66) Kisvárdán a versenytárs Kisvárdai Lakásszövetkezet díjai lényegében azonosak az eljárás alá vontéval. A földrajzi helyzetéből eredően nem várható, hogy a jövőben bővíteni szándékozik az ellátási területét.

67) Kecskeméten az eljárás alá vont versenytársa a Fibernet Rt., amellyel fennálló versenyhelyzetet jelzi az a körülmény, hogy az eljárás alá vont a Fibernet rovására növelte az előfizetőinek számát.

68) Azokon a szolgáltatási területeken, ahol más vállalkozás is jelen van a PR-TELECOM Rt-vel párhuzamos vagy határos szolgáltatási területével, az előfizetők csak kisebb hányadának (1-17%) van csak lehetősége más szolgáltatóhoz fordulni. A fenti szolgáltatási területek közül egyedül a kecskeméti szolgáltatási területen mutatkozik valódi versenyhelyzet. Összességében a mintegy 36 ezer előfizetőből kb. 2500 előfizetőnek van választási lehetősége, ami az előfizetők 7%-át teszi ki. Ennek alapján jelen eljárásban megállapítható, hogy a PR-TELECOM Rt. – a kecskeméti szolgáltatási terület kivételével – gazdasági erőfölényben van valamennyi érintett piacon, illetve a teljes szolgáltatási területének összessége tekintetében.

69) Az eljárás alá vont által említett DigiTV technikai megoldása tekintetében az UPC Direkt szolgáltatáshoz hasonlít, annál lényegesen kedvezőbb fizetési feltételek mellett. A szolgáltatás elérhetőségéről, minőségéről és egyéb feltételeiről nem áll rendelkezésre még elegendő információ, tekintettel arra, hogy a társaság szolgáltatását 2006. februárjában indította meg. A kifogásolt magatartások időpontjaiban, 2004 decembere, illetve 2005 októbere, még nem volt tudható, hogy a DigiTV mikor és milyen feltételekkel fog piacra lépni, ezért ez a körülmény az eljárás alá vont magatartására érdemi befolyással nem lehetett. Ezért sem a piacmeghatározásnál, sem pedig az erőfölény megállapíthatóságánál nem kell figyelembe venni.

Visszaélés a gazdasági erőfölénnyel

70) A Tpv. 21. § szerint tilos a gazdasági erőfölénnyel visszaélni, így különösen:

- a) az üzleti kapcsolatokban – ideértve az általános szerződési feltételek alkalmazásának esetét is – tisztességtelenül vételi vagy eladási árakat megállapítani, vagy más módon indokolatlan előnyt kikötni, vagy hátrányos feltételek elfogadását kikényszeríteni.

71) A Versenytanács gyakorlata szerint, a monopolhelyzetben lévő vállalkozás áremelése akkor minősíthető a Tpv. 21. § a) pontjába ütközően jogsértőnek, ha

- a) ismert vagy megismerhető ugyanannak vagy hasonló tartalmú szolgáltatásnak versenyzői körülmények között kialakuló ára (benchmark) és a kifogásolt magatartás

eredményeképpen a vállalkozás díjai a versenyzői díjakhoz képest számottevően magasabbak; vagy

- b) a kifogásolt díjemelések eredményeként a vállalkozás által elért gazdasági eredmény (nyereség) a befektetett tőkéhez képest az iparág sajátosságainak figyelembevételével megállapított szokásos nyereségességet jelentős mértékben meghaladja.

72) A benchmark eljárás jelen esetben azért nem alkalmazható, mert a GVH által kábeltelevíziós szolgáltatókkal szemben korábban és nagy számban lefolytatott eljárásainak tapasztalatai alapján Budapest, illetve néhány nagyváros egyes területein kívül nem jellemző, hogy jelentős kiterjedésű, több vállalkozás által, párhuzamos hálózatokon ellátott területek lennének. Továbbá, az sem bizonyosodott be, hogy az ezeken a párhuzamos vagy határterületek működő másik vállalkozások számottevő versenynyomást tudnának gyakorolni egymás díjainak nagyságára. Nincs és nem is határozható meg olyan versenyár, amely jelen eljárásban benchmark-ként felhasználható lett volna. Ebben a tekintetben az sem nyújt kellő jogalapot a benchmark megállapítására, ha az eljárás alá vontnak van olyan ellátási területe (jelen esetben Kecskemét), ahol versenyhelyzet állapítható meg. Az itt kialakuló ár csak a versenytárs áraihoz viszonyíthatóan hordoznak jelentést, de más, nem versenyző területek áraihoz képest nem feltétlenül. Így fordulhat az elő, hogy az eljárás alá vont programcsomagjainak díjtételei számottevően magasabbak a kecskeméti hálózaton, mint számos más olyan körzetben ahol pedig nincs jelen versenytárs.

73) Ezért a GVH a fenti b) pontban leírt vizsgálati módszert alkalmazta, és ennek eredménye alapján a Versenytanács megállapította, hogy az eljárás alá vont vállalkozás tőkearányos jövedelmezősége a vizsgált időszakra vonatkozóan ugyan meghaladta a jegybanki alapkamat + a kockázati jutalomként számításba vehető többletet, de a – más eljárásokban hivatkozási alapul használt – JPE-ként kijelölt vezetékes és mobil társaságok nagykereskedelmi árképzése során megengedett 16,5-18,5% közötti tőke költség-szorzóhoz képest nem tekinthető túlzott mértékűnek. Erre tekintettel a Versenytanács a díjak tekintetében az eljárás megszüntetését látja indokoltnak.

74) A programcsomagok összetételének változtatása tárgyában a Versenytanács korábbi határozataiban már lefektette a hasonló magatartásokkal kapcsolatos jogsértés megállapíthatóságának irányelveit.

75) A 68/2005. sz. eljárás határozatának 33. pontja szerint A Versenytanács kialakult gyakorlata alapján a programcsomag kialakításának vizsgálatakor egyrészt figyelemmel kell lenni arra, hogy a jelenleg kialakult piaci szokások szerint a kábeltelevíziós vállalkozások az egyes televíziós műsorokat programcsomagokban kínálják, és ezért a fogyasztók számára jelentőséggel bír, hogy egy adott programcsomagban milyen konkrét programok jelennek meg, másrészt viszont tekintettel kell lenni arra is, hogy a fogyasztói igények heterogének, s így az egyes előfizetői csoportok (sőt az előfizető családok egyes tagjai) más-más programokat preferálnak, s a szolgáltatóknak ezen differenciált igényeket figyelembe véve kell műsorkínálatukat kialakítani.

76) A Vj-88/2003. sz. határozat 94. pontja szerint, ha egy új csatorna beállítása valamely programcsomagba többletköltséggel jár a fogyasztók számára, akkor a vállalkozástól elvárható annak ismerete, hogy az új műsorcsatorna a fogyasztók mekkora hányadának

érdeklődésére tarthat számot. Nagy valószínűséggel ugyanis vannak olyan előfizetők, akik az új műsort nem igénylik, s így annak ellenére kényszerülnek magasabb díjat fizetni, hogy a nyújtott többletszolgáltatás számukra nem jelent többlet használati értéket, ami a Tptv. 21. § a) pontjába ütköző hátrányos feltétel elfogadásának kikényszerítését jelentheti. Ezért a vállalkozásnak célszerű olyan kapcsolatot kialakítani előfizetőivel, hogy valamely jelentős többletköltséggel járó műsor programcsomag(ok)ba történő felvételekor biztosítva legyen az előfizetői érdekek figyelembevételének lehetősége, oly módon, hogy a programcsomagok átalakítása előtt megfelelő határidő mellett - igazolhatóan és az átalakítás díjkihatásaival együtt - közli az átalakításra vonatkozó, az árakra is kiható elképzeléseit a fogyasztókkal. Ebben az esetben az előfizetők többsége felszólamlásának hiányában jogszerűen valószínűsíthető az új csatorna programcsomagba történő beállítását.

77) A Vj-31/2002. sz. eljárást lezáró érdemi határozatának 58. pontjában a Versenytanács megállapította, hogy "egy kábeltelevíziós szolgáltató akkor jár el jogszerűtlenül, ha önkényesen, kellő fogyasztói igény nélkül változtatja meg a csomag összetételét. A fogyasztók számára költségalapon indokolt, bővítésből adódó, érezhető mértékű díjemelést megelőzően a monopol helyzetben levő vállalkozás lehetőséget kell, hogy adjon az előfizetőknek arra, hogy azok a tervezett módosításról véleményt mondhassanak. Amennyiben az előfizetők többsége nemtetszését fejezi ki az érezhető díjemelést okozó módosítás vagy bővítés kapcsán, akkor azt a szolgáltató jogszerűen nem teheti meg. Ezzel ugyanis az előfizetők nagy részét arra kötelezi, hogy egy általuk nem igényelt árut, áru-elemet is megvásároljanak. A monopóliumnak kiszolgáltató előfizető ezt kényszerként, indokolatlan jövedelemátrendeződésként éli meg, nincsen reális lehetősége máshoz fordulni."

78) A Versenytanács álláspontja szerint egy kábeltelevíziós szolgáltató akkor jár el a Tptv.-be ütközően, ha önkényesen, a fogyasztói igények kellő ismerete nélkül változtatja meg a csomag összetételét. A programcsomagok fogyasztói igények előzetes ismerete hiányában végrehajtott átalakítása abban az esetben lehet jogsértő, ha a programcsomagok összetétele jelentősen megváltozik (számos program kerül ki és/vagy számos új program kerül be a programcsomagokba) és a módosítások következtében a programcsomagok díjtételei jelentősen növekednek.

79) A tényállás szerint az eljárás alá vont 2005. január 1-i hatállyal 27 fejállomásról, szinte valamennyi ellátási területére vonatkozóan, összesen közel 100 új csatorna beindításával jelentős mértékben növelte az elosztott műsorprogramjainak a számát, amelyekkel egyidőben, ellátási területenként különböző mértékben, 15-66 % között, átlagosan mintegy 15-20 %-al növelte a programcsomagjainak havi előfizetési díjait. Ennek alapján a Versenytanács megállapítja, hogy az eljárás alá vont 2005. január 1-én programcsomagjainak összetételét számottevő mértékben és az előfizetők felé jelentős költségkihatással járó módon változtatta meg.

80) A 2005. második felében életbe léptetett módosítások megítélése során a Versenytanács figyelembe vette, hogy a Szolnok-Pletykafalu ill. Bük szolgáltatási területeken a programcsomagok jelentős megváltozását a központi fejállomásokhoz való rákapcsolás váltotta ki. Ennek keretében a korábbi egy programcsomagot két programcsomag váltotta fel, amelyek közül az egyik kevesebb, a másik több programot tartalmazott a korábbinál és az előfizetők választhattak, melyikre óhajtanak előfizetni. A programcsomagok szerkezetének megváltoztatása lényegében új szolgáltatásnak minősül, amelyek

tartalmának versenyjogi vizsgálatára csak különleges körülmények fennállása esetén kerülhet sor, ilyenek jelen esetben nem voltak megállapíthatók.¹⁶ Általában ha a szolgáltató, technikai körülmények által is befolyásoltan (új fejállomásra való rácsatlakozás) képes a korábbihoz képest differenciáltabb, egy helyett kettő, kettő helyett három programcsomag szolgáltatására, akkor az a változtatás önmagában nem vet fel versenyjogi aggályokat. A fenti két körzet mellett ebbe a kategóriába tartozik jelen esetben a gyöngyöstarjáni, a bőri, az emődi, a mályi, a sajópetri és a Szolnok Szandaszőlős-i területeken megvalósított változás is.

81) A kikényszerítés mozzanata a programcsomag-módosításokkal kapcsolatban nyilvánvalóan fennáll, hiszen az előfizető a nézni nem kívánt programokat is kénytelen megvásárolni, hacsak nem akar lemondani azokról a programokról is, amelyeket viszont nézni kíván. A bírósághoz való fordulás lehetősége nem nyújt érdemi garanciát a szolgáltató egyoldalú lépésével szemben, különösen abban az esetben, ha az egyoldalú szerződésmódosítás lehetőségét az Általános Szerződési Feltételekben rögzítették. Ezért szükséges a véleményét kikérni, amelynek hiánya által teljesül a kikényszerítés feltétele.

82) Az indokoltság vonatkozásában az eljárás alá vont nyilatkozata szerint a AGB Hungary nézettségi adatait vette figyelembe a programcsomagok kialakítása során. A Versenytanács álláspontja szerint a nézettségi adatok megfelelő kiinduló alapot adhatnak a szolgáltatónak a programcsomagok összetételének változtatását előkészítő elképzelés, szándék kialakítása során, de nem helyettesíthetik egy adott fogyasztói csoport tényleges véleményalkotási lehetőségét. Ebből a szempontból közömbös az, hogy ezzel a lehetőséggel a fogyasztók mekkora köre és hányada kíván, illetve tud élni. (Ez utóbbi ráadásul azon a konkrét megvalósítási módon is múlik, ahogyan a kábeltelevíziós szolgáltató a véleményfelmérést feltételeit kialakítja és azt lebonyolítja.) Éppen az eljárás alá vont által felhozott példa a DunaTV Autonómia programjával kapcsolatban erősíti meg azt, hogy ha az előfizetők számára a programcsomag módosítása fontos, akkor képesek és hajlandóak is megfelelő számban és módon véleményt formálni, ha arra lehetőséget kapnak.

83) A Versenytanács nem fogadja el azt a védekezést, hogy az előzetes előfizetői véleményfelmérés jelentős többletköltséget róna a szolgáltatóra. Az eljárás alá vont – hasonlóan más szolgáltatókhoz – többnyire az év elejére időzíti a díjemelési, illetve programcsomag-változtatási lépéseit, amennyiben az szerződésmódosítással jár az Eht. 132. §-a értelmében legalább 30 nappal előbb közölnie kell az előfizetővel. Ezen értesítéssel együtt többletköltség nélkül lehet megvalósítani az előfizetőket arról, hogy a tervezett programcsomag-változtatással összefüggésben jogkövetkezménnyel járó véleményközlési lehetősége van. Nem szükséges ilyen véleménykérés azokban az esetekben, amikor a tervezett programcsomag-változtatás nem jelentős mértékű vagy nem jár jelentős többletköltséggel az előfizető számára.

84) Mindezek alapján a Versenytanács előzetes álláspontja szerint az eljárás alá vont a Tptv. 21. § a) pontjába ütköző jogsértést követett el ezáltal, hogy a 2005. január 1-i hatállyal úgy változtatta meg számottevő mértékben és jelentős többletdíjfizetési kötelezettséggel járó programcsomag-módosításait, hogy arról előzetesen nem kérte ki az előfizetők véleményét.

¹⁶ Lásd pl. Vj-32/2003. sz. ügyet.

A 2005. második félévi módosításokkal kapcsolatban az eljárás megszüntetése indokolt. Mivel a jogsértés múltbeli cselekmény, a jogsértéstől való eltiltás nem szükséges.

85) A jogsértéssel kapcsolatban a Versenytanács bírság mértékét a Tpvt. 78. § (1) bekezdésében, valamint a GVH Elnökének és a GVH Versenytanácsa Elnökének 2/2003. Közleményében foglaltak alapján állapította meg.

86) Ennek során, tekintettel arra, hogy a jogsértő magatartás nem versenykorlátozó, hanem kizsákmányoló típusú visszaélésnek minősül, a verseny veszélyeztetettségének szempontjait figyelmen kívül hagyta a Versenytanács, és a jogsérelem súlyát annak piaci hatása alapján értékelte. Az eljárás alá vont lényegében véve monopolhelyzetben van azokon a területeken, ahol erőfölénye megállapítható, ezért a piaci részesedése magas (15 pont). Az érintett fogyasztói kör, az eljárás alá vont előfizetőinek száma alapján viszonylag alacsony (2 pont). A magatartás felróható (5 pont). Az egyéb szempontok között a Versenytanács az eljárás alá vont javára értékelte azt a körülményt, hogy az előfizetői igények előzetes felmérésének nem alakultak ki azok a formái, amelyek nem rónak túlságosan nagy többletterhet a szolgáltatóra, megfelelő időt biztosítanak az előfizetőknek a válaszadásra, és a szolgáltató is számol azzal a lehetőséggel, hogy az előfizetők esetleg elutasítják a tervezett átalakítást (-10 pont). A számítást részleteit e határozat nem betekintheső melléklete tartalmazza.

87) A határozat elleni jogorvoslat lehetőségét a Tpvt. 83. § (1) bekezdése biztosítja.

Budapest, 2006. március 23.